

BIBLIOTEKA
PISARZY
ANTYCZNYCH

SENEKA EDYP

WSTĘP, EDYCJA TEKSTU, PRZEKŁAD I KOMENTARZ
TOMASZ SAPOTA I IWONA SŁOMAK

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu śląskiego
KATOWICE 2017

EDYP
OEDIPUS

Prace Naukowe

Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach
nr 3710

50^{lat}
**Uniwersytetu
Śląskiego**
w Katowicach

[Kup książkę](#)

LUCIUS ANNAEUS SENECA

EDYP OEDIPUS

WSTĘP, EDYCJA TEKSTU, PRZEKŁAD I KOMENTARZ
TOMASZ SAPOTA I IWONA SŁOMAK

WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU ŚLĄSKIEGO • KATOWICE 2017

[Kup książkę](#)

Redaktor serii: Biblioteka Pisarzy Antycznych
TOMASZ SAPOTA

Recenzent
ANTONI BOBROWSKI

Monograficznie opracowany przekład
stanowi część projektu badawczego *Tragedie Seneki*
realizowanego pod kierownictwem
TOMASZA SAPOTY

SPIS TREŚCI

WSTĘP	7
OD TŁUMACZY	39
APARAT KRYTYCZNY	41
LUCIUS ANNAEUS SENECA: EDYP. OEDIPUS (EDYCJA TEKSTU, PRZEKŁAD, KOMENTARZ)	55
WYKAZ SKRÓTÓW	206
BIBLIOGRAFIA	217

WSTĘP

Gwałcicielu Losie, dreszczu Choroby straszny,
Głodzie, czarna Zarazo i wściekły Bólu –
chodźcie ze mną. Ze mną! Takich chcę przewodników.

Violenta Fata et horridus Morbi tremor
Maciesque et atra Pestis, et rabidus Dolor –
mecum ite, mecum! ducibus his uti libet.

Edyp, w. 1059–1061

AUTOR, DATOWANIE, TEKST

Lucjusz Anneusz Seneka (ok. 4 r. p.n.e.–65 r. n.e.), zwany dla odróżnienia od ojca, autora dzieł retorycznych i historycznych, Młodszym, był cenionym mówcą, zręcznym politykiem i płodnym pisarzem. Jego biografię można uznać za typową dla przedstawicieli rzymskiej elity w okresie wczesnego cesarstwa. Dramatyczne zmiany fortuny, które go dotykały, wiązały się z wrogością lub łaskami panujących. Oratorskimi sukcesami ściągnął na siebie niechęć Kaliguli¹. Z poduszczenia Messaliny, żony następcy Kaliguli, Klaudiusza, został relegowany na Korsykę. Wrócił stamtąd dzięki staraniom drugiej żony cesarza, Agryppiny, żeby zająć się wychowaniem jej syna i następcy tronu, Nerona. Okres powodzenia, wpływów, przyjaźni z dworem cesarskim zakończył się, gdy Neron poważił się na matkobójstwo. Seneka, zamieszany w spisek Pizona, którego celem było zabicie tyrana, został zmuszony do odebrania sobie życia, ale starannie wyreżyserowaną śmiercią dowiódł wierności stoickim konceptom

1 Suet. *Cal.* 53.

cnoty². Dzisiaj znany jest przede wszystkim jako filozof, autor dwunastu ksiąg *Dialogów* (*Pocieszenie do Marcji*, *O gniewie*, *Pocieszenie do Helwii*, *Po-*

-
- 2 Tak ostatnie chwile Filozofa relacjonuje historyk Tacyt (*Ann.* 15, 61–64, przekład: T. Sapota, zob. L. ANNAEUS SENECA: *Trojanki. Troades*. Przełożyli i opracowali T. SAPOTA i I. SŁOMAK. Katowice 2016, s. 9–10):

Gdy trybun przedstawił to [raport z przesłuchania Seneki] w obecności Poppei i Tygellina, którzy byli najbliższymi powiernikami Nerona w jego wściekłym szale, zapytał, czy Seneka przygotowuje się na dobrowolną śmierć. Trybun na to odrzekł, że nie dostrzegł w jego twarzy i słowach żadnych oznak strachu ani smutku. Otrzymał zatem rozkaz powrotu i oznajmienia wyroku śmierci. (...) Nie chciał jednak wystawiać się na jego widok i dźwięk głosu, dlatego wysłał do Seneki jednego z centurionów z wieścią, że nadeszła chwila ostateczna.

On, niewzruszony, żąda tabliczek z testamentem, a gdy centurion tego zabrania, zwraca się do przyjaciół: „Skoro nie mogę podziękować wam za wasze zasługi, zostawiam wam to, co mi jedynie zostało i co jest najcenniejsze: obraz mojego życia. Jeśli je będziecie pamiętać, za tak wierną przyjaźń uzyskacie sławę szlachetności”. Jednocześnie hamuje ich łzy, z jednej strony odwołując się do rozumnych argumentów, z drugiej, z większym zaangażowaniem, jak gdyby karcił, wzywa, żeby odzyskali hart ducha. Pyta ich, gdzie się podziały zalecenia mądrości, gdzie przez tyle lat rozważana metoda radzenia sobie z przeciwnościami losu? Kto nie znał okrucieństwa Nerona? Nic innego mu nie zostało po zabiciu matki i brata, jak tylko dorzucić do tego morderstwo wychowawcy i nauczyciela.

Po tych słowach skierowanych, jak można było odnieść wrażenie, do wszystkich, obejmuje żonę i, nieco wbrew dotychczasowej twardości, prosi i zaklina ją, żeby nie poddawała się żalobie i nie okrywała się nią na zawsze, ale żeby tęsknotę za mężem łagodziła w godny sposób, myśląc o jego prawym życiu. (...) Następnie [oboje] jednym cięciem ostrza otwierają sobie żyły. Seneka, ponieważ z jego starego już i wychudłego od skromnej diety ciała krew sączyła się powoli, przeciął także żyły w nogach i pod kolanami. Wycieńczony bardzo dotkliwym bólem, żeby nie osłabić postanowienia żony swoim cierpieniem i żeby samemu nie stracić panowania nad sobą, widząc jej mękę, przekonuje ją, żeby przeniosła się do innej sypialni. Ale nawet w ostatnich chwilach nie stracił daru wymowy i bardzo dużo podyktował wezwanym sekretarzom (...).

Gdy śmierć przeciągała się i nie nadchodziła, Seneka prosi Statusza Annusza, którego od dawna cenił jako przyjaciela i lekarza, o truciźnę przygotowaną

cieszenie do Polibiusza, O krótkości życia, O spokoju ducha, O stałości mędrca, O życiu szczęśliwym, O odpoczynku, O opatrności), traktatów: O łagodności w dwóch (zachowanych) księgach, O przysługach w siedmiu księgach, Studiów przyrody w siedmiu księgach i 124 Listów moralnych do Lucyliusza³. Oprócz pism prozą zostawił po sobie zbiór poetyckich tragedii: *Herkules w szale*, *Trojanki*, *Kobiety fenickie*, *Medea*, *Fedra*, *Edyp*, *Agamemnon*, *Thyestes*. Razem z nimi zwykle pod jego imieniem wydawane są *Herkules na Ojcie* oraz *Oktawia*⁴, pierwsza z nich prawdopodobnie, a druga bez wątpienia anonimowego autorstwa. W zbiorze zachowanych tekstów Anneusza znajduje się również satyra menippejska wymierzona w zmarłego cesarza Klaudiusza: *Udymienie* (oryg. *Apocolocyntosis*)⁵.

wcześniej, którą podawano skazanym wyrokiem sądu publicznego w Atenach. Gdy mu ją przyniesiono, wypił ją, ale bez skutku, bo jego członki były już zimne, a ciało zablokowane na działanie trucizny. Na koniec zanurzył się w ciepłej wodzie i, spryskując blisko stojących niewolników, powiedział: „Tym płynem czynię ofiarę Jowiszowi Wyzwolicelowi”. Wniesiono go potem do łaźni, gdzie udusił się parą. Spalono go bez żadnych uroczystości pogrzebowych. Tak zarządził w testamencie, bo, chociaż pisząc go, stał u szczytu bogactwa i władzy, zatroszczył się o swoje ostatnie chwile.

Wielospektowo zgon Seneki omawia J. KER: *The Deaths of Seneca*. Oxford 2009.

- 3 Tytuły oryginalne: *Consolatio ad Marciam*, *De ira*, *Consolatio ad Helviam*, *Consolatio ad Polybium*, *De brevitae vitae*, *De tranquillitate animi*, *De constantia sapientis*, *De vita beata*, *De otio*, *De providentia*, *De clementia*, *De beneficiis*, *Naturales quaestiones*, *Epistulae morales ad Lucilium*.
- 4 Tytuły oryginalne: *Hercules furens*, *Troades*, *Phoenissae*, *Medea*, *Phaedra*, *Oedipus*, *Agamemnon*, *Thyestes*, *Hercules Oeteus*, *Octavia*.
- 5 Nieco więcej o życiu Seneki przeczytać można w L. ANNAEUS SENECA: *Trojanki. Troades*. Przełożyli i opracowali T. SAPOTA i I. SŁOMAK. Katowice 2016, s. 7–11. Dobre popularne wprowadzenie do twórczości Filozofa przedstawia L. JOACHIMOWICZ: *Seneka*. Warszawa 2004. Spośród licznych obcojęzycznych biografii warto zwrócić uwagę na M.T. GRIFFIN: *Seneca: A Philosopher in Politics*. Oxford 1992, a wśród ogólnych opracowań dotyczących życia i dzieł wyróżnić należy Brill's *Companion to Seneca: Philosopher and Dramatist*. Ed. G. DAMSCHEN, A. HEIL. Leiden-Boston 2014.

WYKAZ SKRÓTÓW

- Accius – Accius – *Remains of Old Latin*. Ed. and tr. by
E.H. WARMINGTON. T. II. Cambridge, Mass.–London 1936
- Aesch.
fr. – Aeschylus
– fragmenta – Aeschylus: *Fragments*. Ed. and tr. by
A.H. SOMMERSTEIN. Cambridge, Mass.–London 2009
- P.V. – *Prometheus vincitus* – Aeschylus: *Persians. Seven against
Thebes. Suppliants. Prometheus Bound*. Ed. and tr. by
A.H. SOMMERSTEIN. Cambridge, Mass.–London 2008
- Sept. – *Septem contra Thebas* – Aeschylus: *Persians. Seven against
Thebes. Suppliants. Prometheus Bound...*
- Ps.-Apollod. Bibl. – Apollodorus Mythographus: *Bibliotheca* – APOLLODORUS:
The Library. Tr. by J.G. FRAZER. London–New York 1921
- Ap. Rhod. – Apollonius Rhodius – APOLLONIUS RHODIUS: *Argonautica*.
Ed. and tr. by W.H. RACE. Cambridge, Mass.–London
2008
- Apul. Met. – L. Apuleius: *Metamorphoses* – APULEI: *Metamorphoseon libri*.
Rec. M. ZIMMERMAN. Oxonii 2012
- Arat. Phae. – Aratus: *Phaenomena* – ARATUS: *Phaenomena*. Edited with
Introduction, Translation and Commentary by D. KIDD.
Cambridge 1997
- Ar. Ran. – Aristophanes: *Ranae* – ARISTOPHANES: *Frogs. Assembly-
women. Wealth*. Ed. and tr. by J. HENDERSON. Cambridge,
Mass.–London 2002
- Arist.
Poet. – Aristoteles
– *Poetica* – ARISTOTLE: *Poetics*. Longinus: *On the Sublime*.
Demetrius: *On Style*. Ed. and tr. by S. HALLIWELL,
W.H. FYFE. Rev. D. RUSSELL, D.C. INNES, based on
W.R. ROBERTS. Cambridge, Mass.–London 1999

- Rh.* – *Rhetorica* – ARISTOTLE: *The Art of Rhetoric*. Tr. by J.H. FREESE. London–New York 1926
- Athen.* – Athenaeus – ATHENAEUS: *The Learned Banqueters*. Vol. V: Books 10.420e–11. Ed. and tr. by S.D. OLSON. Cambridge, Mass.–London 2009
- Bacchyl. Ep.* – Bacchylides: *Epinicia* – Greek Lyric. Vol. IV: *Bacchylides, Corinna, and Others*. Ed. and tr. by D.A. CAMPBELL. Cambridge, Mass.–London 1992
- Caes. B.G.* – C. Iulius Caesar: *Bellum Gallicum* – C. IULII CAESARIS: *Commentarii rerum gestarum*. Vol. I: *Bellum Gallicum*. Ed. W. HERING. Leipzig 1987
- Cass. Dio* – Cassius Dio – *Dio's Roman History*. Vols. VI, VII. Tr. by E. CARY. Cambridge, Mass.–London 1955 (1917–1924)
- Cat.* – C. Valerius Catullus – CATULLUS. Tr. by F.W. CORNISH. TIBULLUS. Tr. by J.P. POSTGATE. Rev. by G.P. GOOLD. Cambridge, Mass.–London 1995
- Cic.* – M. Tullius Cicero
- De orat.* – *De oratore* – M. TULII CICERONIS: *Scripta quae manserunt omnia*. Fasc. 3: *De oratore*. Ed. K. KUMANIECKI. Leipzig 1969
- Div.* – *De divinatione* – M. TULII CICERONIS: *Scripta quae manserunt omnia*. Fasc. 46: *De divinatione. De fato. Timaeus*. Ed. R. GIOMINI. Leipzig 1975
- Inv.* – *De inventione* – M. TULII CICERONIS: *Scripta quae manserunt omnia*. Fasc. 2: *Rhetorici libri duo qui vocantur De inventione*. Rec. E. STROEBEL. Stutgardiae 1977 (1915)
- Leg.* – *De legibus* – M. TULLI CICERONIS: *De re publica. De legibus. Cato Maior de senectute. Laelius de amicitia*. Rec. J.G.F. POWELL. Oxonii 2006
- N.D.* – *De natura deorum* – M. TULLI CICERONIS: *De natura deorum*. Ed. by A.S. PEASE. Cambridge, Mass. 1955–1958

- Off. – *De officiis* – M. TULLI CICERONIS: *De officiis*. Rec. M. WINTERBOTTOM. Oxonii 1994
- Tusc. – *Tusculanae disputationes* – M. TULLI CICERONIS: *Tusculanae disputationes*. Ed. M. GIUSTA. Torino 1984
- Verr. – *In Verrem* – M. TULLI CICERONIS: *Orationes*. T. III. Rec. G. PETERSON. Oxonii 1917
- Claud. Gig. – Claudius Claudianus: *Gigantomachia* – CLAUDII CLAUDIANI: *Carmina*. Ed. J.B. HALL. Leipzig 1985
- Dig. – *Digesta Iustiniani* – *Digesta Iustiniani*. Tekst i przekład. 7.1–7.2. Księgi 45–50. Red. T. PALMIRSKI. Kraków 2017
- Diod. Sic. – Diodor Siculus – DIODORUS OF SICILY: *The Library of History*. Vols. II, VI. Tr. by C.H. OLDFATHER. Cambridge, Mass.–London 1953–1954
- Diog. Laert. – Diogenes Laertios – DIOGENES LAERTIUS: *Lives of Eminent Philosophers*. Tr. by R.D. HICKS. Cambridge, Mass.–London 2005–2006 (1972)
- Ennius – Ennius – *The Tragedies of Ennius*. The Fragments Edited with an Introduction and Commentary by H.D. JOCELYN. Cambridge 1967
- Eug. Vulg. – Eugenius Vulgarius – EUGENII VULGARII: *Sylloga*. W: *Monumenta Germaniae Historica. Poetarum Latinorum Medii Aevi* tomi 4 fasc. 1. Rec. P. DE WINTERFELD. Bero-
lini 1899
- Eur. – Eurypides
- Alc. – *Alcestis* – EURIPIDES: *Cyclops. Alcestis. Medea*. Ed. and tr. by D. KOVACS. Cambridge, Mass.–London 1994
- Ba. – *Bacchae* – EURIPIDES: *Bacchae. Iphigenia at Aulis. Rhesus*. Ed. and tr. by D. KOVACS. Cambridge, Mass.–London 2002
- El. – *Electra* – EURIPIDES: *Suppliant Women. Electra. Heracles*. Ed. and tr. by D. KOVACS. Cambridge, Mass.–London 1998

- Ion* – *Ion* – EURIPIDES: *Trojan Women. Iphigenia among the Taurians. Ion*. Ed. and tr. by D. KOVACS. Cambridge, Mass.–London 1999
- Her.* – *Heracles* – EURIPIDES: *Suppliant Women. Electra. Heracles...*
- Hipp.* – *Hippolitus* – EURIPIDES: *Children of Heracles. Hippolytus. Andromache. Hecuba*. Ed. and tr. by D. KOVACS. Cambridge, Mass.–London 1995
- Phoe.* – *Phoenissae* – EURIPIDES: *Helen. Phoenician Women. Orestes*. Ed. and tr. by D. KOVACS. Cambridge, Mass.–London 2002
- Fest.* – S. Pompeius Festus – S. POMPEII FESTI: *De verborum significatione quae supersunt cum Pauli epitome*. Ed. W.M. LINDSAY. Stutgardiae–Lipsiae 1997
- FGrH* – *Fragmenta Graecorum Historicorum* – *Die Fragmente der griechischen Historiker*. Ed. F. JAKOBY. Berlin 1923
- Gai. Inst.* – Gaius: *Institutiones* – GAI: *Institutiones*. Ed. E. SECKEL, B. KUEBLER. Stutgardiae 1969 (1935)
- G.L.* – *Grammatici Latini* – *Grammatici Latini*. Vol. VI: *Scriptores artis metricae*. Rec. H. KEIL. Lipsiae 1874
- Hdt.* – Herodotus – HERODOTI: *Historiae libri I–IX*. Rec. N.G. WILSON. Oxonii 2015
- Hes.* – Hesiodus
- Cat.* – *Catalogus feminarum* – HESIOD: *The Shield. Catalogue of Women. Other Fragments*. Ed. and tr. by G.W. MOST. Cambridge, Mass.–London 2007
- Op.* – *Opera et dies* – HESIOD: *Theogony. Works and Days. Testimonia*. Ed. and tr. by G.W. MOST. Cambridge, Mass.–London 2006
- Th.* – *Theogonia* – HESIOD: *Theogony. Works and Days. Testimonia...*
- Ps.-Hes. Scut.* – Pseudo-Hesiodus: *Scutum* – HESIOD: *The Shield. Catalogue of Women. Other Fragments...*

- H.H. – *Hymni Homerici – Homeric Hymns. Homeric Apocrypha. Lives of Homer*. Ed. and tr. by M.L. WEST. Cambridge, Mass.–London 2003
- Hom.
Il. – *Ilias – HOMER: Iliad*. Tr. by A.T. MURRAY. Rev. by W.F. WYATT. Cambridge, Mass.–London 1999
- Od. – *Odyssea – HOMER: The Odyssey*. Tr. by A.T. MURRAY. Rev. by G.E. DIMOCK. Cambridge, Mass.–London 1995
- Hor.
Ars – *Ars poetica – Q. HORATII FLACCI: Opera*. Ed. S. BORZSÁK. Leipzig 1984
- Carm. – *Carmina – Q. HORATII FLACCI: Opera...*
- Ep. – *Epistulae – Q. HORATII FLACCI: Opera...*
- Sat. – *Saturae – Q. HORATII FLACCI: Opera...*
- Hyg.
Astr. – *Astronomica – HYGINI: De astronomia*. Ed. G. VIRÉ. Stuttgartiae 1992
- Fab. – *Fabulae – HYGINI: Fabulae*. Ed. P.K. MARSHALL. Stuttgartiae–Lipsiae 1993
- Inst. Iust. – *Institutiones Iustiniani – IUSTINIANI: Institutiones*. Rec. P. KRUEGER. Berolini 1908
- Ibyc. Davies – *Ibycus – Poetarum melicorum Graecorum fragmenta*. Vol. I. Ed. M. DAVIES. Oxonii 2005 (1991)
- Isid. Orig. – *Isidorus Hispalensis: Origines – ISIDORI HISPALENSIS EPISCOPI: Etymologiarum sive originum libri XX*. Rec. W.M. LINDSAY. Oxonii 1957 (1911)
- Iuv.
Saturae. Ed. W. CLAUSEN. Oxonii 1992
- Lex.Sabb. – *Lexicon Sabbaiticum*. Ed. A. PAPADOPOULOS-KERAMEUS. Petropoli 1892

- Liv. – T. Livius – T. LIVII: *Ab urbe condita libri XXIII–XXV*.
Rec. T.A. DOREY. Leipzig 1976
- Luc. – M. Annaeus Lucanus – M. ANNAEI LUCANI: *De bello civili*.
Ed. D.R. SHACKLETON BAILEY. Stuttgartiae 1988
- Lucian. *Prom.* – Lucianus: *Prometheus* – LUCIEN: *Œuvres*. T. III: Opus-
cules 21–25. Texte établi et traduit par J. BOMPAIRE.
Paris 2003
- Lucr. – T. Lucretius Carus – T. LUCRETIUS CARUS: *De rerum natura*.
Ed. J. MARTIN. Lipsiae 1969
- Macr. *Sat.* – Macrobius Ambrosius Theodosius: *Saturnalia* – MACROBIUS:
Saturnalia. Ed. and tr. by R. KASTER. Cambridge, Mass.–
London 2011
- Manil. – M. Manilius – M. MANILII: *Astronomica*. Ed. G.P. GOOLD.
Leipzig 1985
- Mart. – M. Valerius Martialis – MARTIAL: *Epigrams*. Ed. and tr. by
D.R. SHACKLETON BAILEY. Cambridge, Mass.–London 1993
- Ov. – P. Ovidius Naso
- Am.* – *Amores* – OVID: *Heroides. Amores*. Tr. by G. SHOWERMAN.
Cambridge, Mass.–London 1958
- Ars* – *Ars amatoria* – OVID: *The Art of Love and Other Poems*.
Tr. by J.H. MOZLEY. Rev. by G.P. GOOLD. Cambridge,
Mass.–London 1979
- Ep.* – *Epistulae* – OVID: *Heroides. Amores...*
- Fast.* – *Fasti* – P. OVIDII NASONIS: *Fastorum libri sex*. Rec. E.H. AL-
TON, D.E.W. WORMELL, E. COURTNEY. Leipzig 1978
- Ib.* – *Ibis* – OVID: *The Art of Love and Other Poems...*
- Met.* – *Metamorphoses* – P. OVIDII NASONIS: *Metamorphoses*.
Rec. R.J. TARRANT. Oxonii 2004
- Tr.* – *Tristia* – P. OVIDII NASONIS: *Tristia*. Ed. J.B. HALL.
Stuttgartiae–Lipsiae 1995

- Pacuvius – Pacuvius – *Remains of Old Latin...*
- Paus. – Pausanias – PAUSANIAE: *Greciae descriptio*. Ed. M.H. ROCHA PEREIRA. Leipzig 1973–1981
- Pind. *Ol.* – Pindarus: *Olympia* – PINDAR: *Olympian Odes. Pythian Odes*. Ed. and tr. by W.H. RACE. Cambridge, Mass.–London 1997
- Pl. *Poen.* – T. Maccius Plautus: *Poenulus* – PLAUTUS: *The Little Carthaginian. Pseudolus. The Rope*. Ed. and tr. by W. DE MELO. Cambridge, Mass.–London 2012
- Plat. – Plato
- Res* – *Res publica* – PLATO: *Republic*. Ed. and tr. by C. EMLYN-JONES, W. PREDDY. Cambridge, Mass.–London 2013
- Tim.* – *Timaeus* – PLATO: *Timaeus. Critias. Cleitophon. Menexenus. Epistles*. Tr. by G.R. BURY. Cambridge, Mass.–London 1981 (1929)
- Plin. *Nat.* – C. Plinius Secundus: *Naturalis historia* – PLINY: *Natural History*. Tr. by H. RACKHAM, W.H.S. JONES, D.E. EICHHOLZ. Cambridge, Mass.–London 1938–1963
- Plut. – Plutarchus
- Lyc.* – *Lycurgus* – PLUTARCHI: *Vitae parallelae*. Vol. III. Fasc. 2. Rec. C. LINDSKOG, K. ZIEGLER. Leipzig 1973
- Quaes. Gr.* – *Quaestiones Graecae* – PLUTARQUE: *Œuvres morales*. T. IV. Texte établi et traduit par J. BOULOGNE. Paris 2002
- Pollux – Iulius Pollux – POLLUCIS: *Onomasticon*. Ed. E. BETHE. Lipsiae 1900–1937
- Prop. – S. Propertius – PROPERTIUS: *Elegies*. Ed. and tr. by G.P. GOOLD. Cambridge, Mass.–London 1990
- Quint. *Inst.* – M. Fabius Quintilianus: *Institutio oratoria* – QUINTILIAN: *The Orator's Education*. Ed. and tr. by D.A. RUSSEL. Cambridge, Mass.–London 2001

Sen.	– L. Annaeus Seneca
Ag.	– Agamemnon – L. ANNAEI SENECAE: <i>Tragoediae</i> . Incertorum auctorum <i>Hercules Oeteus</i> . <i>Octavia</i> . Rec. O. ZWIERLEIN. Oxonii 1986
Ben.	– <i>De beneficiis</i> – SENECA: <i>Moral Essays</i> . Vol. III. Tr. by J.W. BASORE. Cambridge, Mass.–London 1958 (1935)
Brev. vit.	– <i>De brevitate vitae</i> – L. ANNAEI SENECAE: <i>Dialogorum libri duodecim</i> . L.D. REYNOLDS. Oxonii 1977
Cons. Helv.	– <i>Consolatio ad Helviam matrem</i> – L. ANNAEI SENECAE: <i>Dialogorum libri duodecim...</i>
Cons. Marc.	– <i>Consolatio ad Marciam</i> – L. ANNAEI SENECAE: <i>Dialogorum libri duodecim...</i>
Cons. Polyb.	– <i>Consolatio ad Polybium</i> – L. ANNAEI SENECAE: <i>Dialogorum libri duodecim...</i>
Const.	– <i>De constantia sapientis</i> – L. ANNAEI SENECAE: <i>Dialogorum libri duodecim...</i>
Ep.	– <i>Epistulae morales ad Lucilium</i> – L. ANNAEI SENECAE: <i>Ad Lucilium epistulae morales</i> . Ed. L.D. REYNOLDS. Oxonii 1965
Her. F.	– <i>Hercules Furens</i> – L. ANNAEI SENECAE: <i>Tragoediae</i> . Incertorum auctorum <i>Hercules Oeteus</i> . <i>Octavia...</i>
Her. O.	– <i>Hercules Oeteus</i> – L. ANNAEI SENECAE: <i>Tragoediae</i> . Incertorum auctorum <i>Hercules Oeteus</i> . <i>Octavia...</i>
Ira	– <i>De ira</i> – L. ANNAEI SENECAE: <i>Dialogorum libri duodecim...</i>
Med.	– <i>Medea</i> – L. ANNAEI SENECAE: <i>Tragoediae</i> . Incertorum auctorum <i>Hercules Oeteus</i> . <i>Octavia...</i>
Nat.	– <i>Naturales quaestiones</i> – L. ANNAEI SENECAE: <i>Naturalium quaestionum libri</i> . Rec. H.M. HINE. Stutgardiae–Lipsiae 1996
Phae.	– <i>Phaedra</i> – L. ANNAEI SENECAE: <i>Tragoediae</i> . Incertorum auctorum <i>Hercules Oeteus</i> . <i>Octavia...</i>

- Phoe. – *Phoenissae* – L. ANNAEI SENECAE: *Tragoediae*. Incertorum auctorum *Hercules Oeteus*. *Octavia*...
- Prov. – *De providentia* – L. ANNAEI SENECAE: *Dialogorum libri duodecim*...
- Thy. – *Thyestes* – L. ANNAEI SENECAE: *Tragoediae*. Incertorum auctorum *Hercules Oeteus*. *Octavia*...
- Tran. – *De tranquillitate animi* – L. ANNAEI SENECAE: *Dialogorum libri duodecim*...
- Tro. – *Troades* – L. ANNAEI SENECAE: *Tragoediae*. Incertorum auctorum *Hercules Oeteus*. *Octavia*...
- Vit. beat. – *Vita beata* – L. ANNAEI SENECAE: *Dialogorum libri duodecim*...
- Ps.-Sen. Oct. – Pseudo-Seneca: *Octavia* – L. ANNAEI SENECAE: *Tragoediae*. Incertorum auctorum *Hercules Oeteus*. *Octavia*...
- Serv.
A. – Maurus Servius Honoratus
– *In Vergilii Aeneidos libros commentarius* – SERVII GRAMMATICI: *Qui feruntur in Vergilii Carmina Commentarii*.
Rec. G. THILO, H. HAGEN. Lipsiae 1881–1884
- Ecl. – *In Vergilii Eclogarum librum commentarius* – SERVII GRAMMATICI: *Qui feruntur in Vergilii Bucolica et Georgica commentarii*. Rec. G. THILO. Lipsiae 1887
- G. – *In Vergilii Georgicon libros commentarius* – SERVII GRAMMATICI: *Qui feruntur in Vergilii Bucolica et Georgica commentarii*...
- Sil. – Silius Italicus – SILII ITALICI: *Punica*. Ed. J. DELZ. Stuttgart 1987
- Soph.
Ant. – *Antigone* – SOPHOCLES: *Antigone. The Women of Trachis. Philoctetes. Oedipus at Colonus*. Ed. and tr. by H. LLOYD-JONES. Cambridge, Mass.–London 1998

- O.T. – *Oedipus Tyrannus* – SOPHOCLES: *Ajax. Electra. Oedipus Tyrannus*. Ed. and tr. by H. LLOYD-JONES. Cambridge, Mass.–London 1997
- Stat. – P. Papinius Statius
- Ach. – *Achilleis* – STATIUS: *Thebaid. Achilleid*. Ed. and tr. by D.R. SHACKLETON BAILEY. Cambridge, Mass.–London 2003
- Theb. – *Thebais* – STATIUS: *Thebaid. Achilleid*...
- Stesich. – Stesichoros – *Poetarum melicorum Graecorum fragmenta*...
- Strab. – Strabo – *The Geography of Strabo*. Vols. III, V. Tr. by H.L. JONES. Cambridge, Mass.–London 1954–1961 (1928)
- Suet. – C. Suetonius Tranquillus
- Cal. – *Caligula* – C. SUETONII TRANQUILLI: *De vita Caesarum libri VIII et De grammaticis et rhetoribus liber I*. Rec. R.A. KAS-TER. Oxonii 2016
- Iul. – *Iulius* – C. SUETONII TRANQUILLI *De vita Caesarum libri VIII*...
- Tac. *Ann.* – P. Cornelius Tacitus: *Annales* – P. CORNELII TACITI: *Libri qui supersunt. T. I. Annales*. Ed. H. HEUBNER. Stutgardiae 1983
- Ter. *An.* – P. Terentius Afer: *Andria* – TERENCE: *The Woman of Andros. The Self-Tormentor. The Eunuch*. Ed. and tr. by J. BARSBY. Cambridge, Mass.–London 2001
- Thuc. – Thucydides – THUCYDIDE: *La guerre du Péloponnèse. T. II. Texte établi et traduit par J. DE ROMILLY*. Paris 1991
- Tib. – Albius Tibullus – CATULLUS. Ed. and tr. F.W. CORNISH. TIBULLUS. Ed. and tr. by J.P. POSTGATE. Rev. by G.P. GOOLD...
- Val. Fl. – C. Valerius Flaccus – C. VALERIUS FLACCUS: *Argonauticon libri octo*. Rec. E. COURTNEY. Leipzig 1970

- Val. Max. – Valerius Maximus – VALERIUS MAXIMUS: *Memorable Do-
ings and Sayings*. Ed. and tr. by D.R. SHACKLETON BAILEY.
Cambridge, Mass.–London 2000
- Verg. – P. Vergilius Maro
- A. – *Aeneis* – P. VERGILII MARONIS *Opera*. Rec. R.A.B. MYNORS.
Oxonii 1972
- Ecl. – *Eclogae* – P. VERGILII MARONIS *Opera*...
- G. – *Georgica* – P. VERGILII MARONIS *Opera*...

Redakcja i korekta
AGATA SOWIŃSKA

Projekt okładki na podstawie pomysłu TOMASZA SAPOTY,
układ typograficzny oraz łamanie
PAULINA DUBIEL

Copyright © 2017 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-3405-9
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-226-3406-6
(wersja elektroniczna)

Wydawca
WYDAWNICTWO UNIwersytetu śląskiego
UL. BANKOWA 12B, 40-007 KATOWICE
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Liczba arkuszy drukarskich: 13,75. Liczba arkuszy wydawniczych: 10,5.
Cena 20 zł (+ VAT). Publikację wydrukowano na papierze offsetowym klasy III 90 g / m².

Do składu użyto kroju pisma Palatino Linotype oraz Century Gothic.

Druk i oprawę wykonano w drukarni:

„TOTEM.COM.PL Sp. z o.o.”, Sp.K. (ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław).

[Kup książkę](#)

Edyp Seneki Filozofa, którego twórczość literacka należy do najcenniejszych zabytków rzymskiego antyku i przez wieki inspirowała najwybitniejszych dramaturgów, z braku współczesnych przekładów stał się nieobecny w świadomości polskiego czytelnika — inaczej niż dzieło Sofoklesa, od którego znacząco się różni. Senecjański *Edyp* nie jest tragedią o triumfie boskich wyroczni nad upokorzonym śmiertelnikiem. Poznawcza droga bohatera wiedzie od świadomości opanowanej przez religijnie motywowany strach ku wyzwoleniu. *Edyp* odrzuca światło, tożsame z kontrolującym okiem Apollina. Oślepia się, co jest zarówno aktem ofiary, jak i buntu. Swym działaniem zdaje się tworzyć zręby nowej etyki, niezależnej od religii i przemocy, którą religia legitymizuje. Etyka *Edypa* opiera się na współczuciu i odpowiedzialności człowieka za człowieka i wobec człowieka.

Tomasz Sapota profesor nadzwyczajny w Katedrze Filologii Klasycznej Uniwersytetu Śląskiego, latynista, autor książki o Apulejuszu i Juwenalisie.

Iwona Słomak adiunkt w Instytucie Nauk o Literaturze Polskiej Uniwersytetu Śląskiego, latynistka, badaczka retyki, prowadzi studia nad dramatem łacińskim.

Oboje zajmują się obecnie tłumaczeniem i opracowywaniem tragedii Seneki w ramach projektu badawczego Biblioteka Pisarzy Antycznych, którym kieruje Tomasz Sapota. W serii ukazały się już *Trojanki*, a w przygotowaniu są *Kobiety fenickie*, *Thyestes* i *Fedra*.

ISSN 0208-6336

Cena 20 zł (+ VAT)

ISBN 978-83-226-3406-6

9 788322 634066

Więcej o książce

